

דינרין בשבת, ר' יהודא אומר שבעה טרפעיקין, ובמורדת כך שנויה: (וכך) [וכן] המורד על אשתו מוסיפין לה על כתובתה שלשה דינרין בשבת ור' יהודא אומר שלשה טרפעיקין, ולית לה קושיא דמידי.

ולענין הלכה, מסקנא דמורדת: אף על גב דפליגי ר' יהודא ורבנן (שם סג רע"ב) וחזרו ונמנו שיהיו מכריזין עליה כו' ואמר רמי בר אבא⁸ פעמיים שולחין לה מבית דין ודרש רב נחמן בר רב חסדא הלכה כרבנן ואמר רבא אמר רב ששת (שם ע"ב) הלכה נמלכין בה,⁹ ומסקנא כלתיה דרב זביד אימרדה וקאמרינן בסיפא (שם סד רע"א) השתא דלא אתמר לא כמר ודלא כמר,¹⁰ דתפיסא לא מפקינן מינה ודלא תפיסא¹¹ לא יהבינן לה, ומשהינן לה תריסר ירחא שתא אגיטה¹² – מיהא צריכה התראה בבית דין קודם לכן, כדקאמר בפירקא ארוסה¹³ (בשומא) (סוטה כה ע"א) (והלכך) [והלכתא] הכין היא – מיהא רבנן סבוראי דבתר הוראה¹⁴ תיקנו (לשמעון) [למעשה] למישקל אפילו מאי דתפיסא {ו} מייתי¹⁵ לה גיטא לאלתר,¹⁵ כדי שלא תצאנה בנות ישראל לתרבות רעה.¹⁶ וכך עמא דבר ואין לזוז מינה,¹

א כ"א: [ומי]תן ב כ"א: אלתר ג כ"א: הימנה

- 7 אם נוסח התשובה שלפנינו מהימן, הגאון כרך ביחד את מחלוקת ר' יהודה במשנה ואת תקנת "רבנן" שבברייתא, לצורך סקירתו התמציתית.
- 8 לפנינו: "בר חמא"; גירסת הגאון ידועה ממקורות רבים (ראה: הערה ה באוה"ג, שם; הרש"ל, שם, ב, עמ' פו).
- 9 אפשר שנשמט כאן מחמת הדומות: "רב הונא בר יהודה אמר רב ששת הלכה אין נמלכין בה".
- 10 לפנינו: "לא הכי ולא הכי" (ראה: הרש"ל, כתובות, ב, עמ' פט, הערה 7).
- 11 לפנינו: "תפסה... לא תפסה"; ראה: הרש"ל, שם, עמ' צ (שינויי נוסח לשורות 3-4) והערה 8 (ושם צוינו שתי תשובות של גאונים אחרים המסכימים עם גירסת רנ"ג; עיין גם: ה"ג, ב, עמ' 243). לחשיבותו של פרט זה ראה להלן, סי' שכב, הערה 11.
- 12 נראה שהגאון לא גרס את המשך, המצוי לפנינו בתלמוד: "ובהנך תריסר ירחי שתא לית לה מזוני מבעל". קטע זה, החסר בכמה נוסחים, נובע מהוספה קדומה (ראה: הרש"ל, שם, עמ' צ, ודיון מפורט בהערה 9 שם).
- 13 לגבי העוברת על דת (השווה: אוה"ג, שם, תחילת סי' תעח; רנ"ג מכניס את דרישת ההתראה לתמצית דין המשנה). נראה שרנ"ג מוסיף אסמכתא זו, ואינו מסתפק בסוגיה המקומית, בגלל שניתן לפרש שכפי שבמסקנה נתקבלה הלכה אחרת לגבי פרק הזמן שבמהלכו מפסידה את כתובתה, כך גם לגבי הצורך בהתראה; אולם בסוטה זוהי מסקנת הסוגיה להלכה.
- 14 התקנה מתוארכת לשנת 650/1 לסה"נ, ראה: ברודי, מחוקקים, עמ' 290-294. לא כאן המקום להאריך בשאלת התייחוס בין תקופת הסבוראים לתקופת הגאונים, שהרבו לדון בה.
- 15 לסיכום ידיעותינו על תקנה זו ראה: טיקוצינסקי, עמ' 11-29; ברודי, שם, עמ' 290-304. רוב המקורות מרוכזים באוה"ג יבמות, סי' קסז, קעג-קעח; אוה"ג כתובות, סי' תעא-תפח.
- 16 הכוונה ככל הנראה לחשש שתיתלה בגוים (מוסלמים), ואולי אף תשתמד; ראה: ברודי, שם, עמ' 294-295.